

Angst en rituelen in de multidisciplinaire zorg in de laatste levensfase: het perspectief van een arts

Marie-José Gijsberts

Specialist ouderengeneeskunde, kaderarts palliatieve zorg

Visiting professor End of Life Research Group

Vrije Universiteit Brussel & Universiteit Gent, België

Associate professor Medische Faculteit

Universiteit Porto, Portugal

18 januari 2024

- *Rituelen*
- *Het belang ervan om angstklachten te dragen*
- *Te ontwikkelen grondhouding in de (professionele) ontmoeting*
- *Wat we in het multidisciplinaire team voor patiënten en voor elkaar kunnen betekenen*
- *De geestelijk verzorger.*

Het begrip Rituelen

1- Betekenisvol handelen

2- Rituals are moments when the actors make themselves transparent so that other intentional minds can read through them.

Jeugdherinnering

Jeugdherinnering

Rebecca Elson- a responsibility to awe

Er zijn momenten waarop het werk mechanisch lijkt, waarin de dwang om de waarheid na te streven de verbeelding lijkt te verstikken, en de mysteries van het universum irrelevant lijken voor de levens die wij mensen hier leiden. Het creëren van een gevoel van perspectief bij het begrijpen van onze oorsprong als mens vind ik geruststellend, troostrijk.

Een voorbeeld

Rituelen en angst?

But I don't feel afraid

As long as I gaze up Waterloo Sunset
I am in paradise.

Every day I look at the world from my window
Chilly chilly is evening time
But Waterloo Sunset's fine

De richtlijn angst in de palliatieve zorg

1- 'Communicatie'

2- Multidisciplinaire zorg

3- Rol van de geestelijk verzorger

Communicatie

- 1- Patient-gerichte communicatie
- 2- Ook non-verbaal*
- 3- Empatisch, explorerend, erkennend*, **, steunend en met interesse luisteren.
- 4- Wat patient op dat moment over zichzelf wil vertellen**.

- Visser LNC et al. Does silence speak louder than words? The impact of oncologists' emotion-oriented communication on analogue patients' information recall and emotional stress. Patient Educ Couns. 2019 Jan;102(1):43-52. doi: 10.1016/j.pec.2018.08.032. Epub 2018 Aug 28. PMID: 30224275.

** Gijsberts, M.-J.H.E. Spiritual Care in Palliative Care: A Physician's Perspective. Religions 2022, 13, 323. <https://doi.org/10.3390/rel13040323>

Multidisciplinaire benadering bij angst

- Veelzijdig beeld van de patiënt en welke ondersteuning hij / zij nodig heeft
- Gezamenlijk beslissen wie in het team deze ondersteuning het best kan geven
- Onze persoonlijke klinische taal ontwikkelen

Geestelijk verzorger

- Overweeg naar een geestelijk verzorger te verwijzen indien existentiële problematiek op de voorgrond staat.
- Deze kan de andere teamleden ook verrijken met diens taal (narratief, belang van uitdrukkingen etc)

Concluderend

Het rituele karakter in mijn werk als arts

-- Wat

+ Hoe: het 'gewone' dagelijkse handelen te verzorgen

+ Ritueel karakter van sommige handelingen

Samenvatting

- Rituelen
- Het belang van rituelen, ook om angstklachten te dragen
- Te ontwikkelen grondhouding in de (professionele) ontmoeting
- Wat we in het multidisciplinaire team voor patiënten en voor elkaar kunnen betekenen
- De geestelijk verzorger.

Dank u wel

<https://palliaweb.nl/richtlijnen-palliatieve-zorg/richtlijn/angst/psychosociale-interventies>

Gijsberts, M.-J.H.E. Spiritual Care in Palliative Care: A Physician's Perspective. Religions 2022, 13, 323.

doi.org/10.3390/rel13040323

Gijsberts MHE, Liefbroer AI, Otten R, Olsman E. Spiritual Care in Palliative Care: A Systematic Review of the Recent European Literature. Med Sci (Basel). 2019 Feb 7;7(2):25.

doi: 10.3390/medsci7020025